

NOTAT

Dato 20. september 2022

Bilag 4.1.4: Idébeskrivelse - Klyngeindsats for maritime erhverv og logistik 2023-2024**Udfordring**

De fire brancheorganisationer Danske Maritime, Danske Havne, Danske Rederier og Dansk Transport og Logistik samt de tre klyngeorganisationer, Maritime Development Center (MDC), Fonden MARCOD (Maritimt Center for optimering og drift) og Fyns Maritime klynge stod bag stiftelsen af MARLOG i maj 2020. Klyngeorganisationen gik konkurs den 1. april 2022.

Bestyrelsen skal tage stilling til, om den vil åbne for ansøgninger om at gennemføre en klyngeindsats for maritime erhverv og logistik. MARLOG blev i 2020 udpeget af uddannelses- og forskningsministeren som klyngeorganisation for perioden 2021-2024 og fik tilsagn om bevillinger fra Uddannelses- og Forskningsstyrelsen (UFS) og Erhvervsfremmebestyrelsen.

Ophæng i strategien

I bestyrelsens strategi er innovation en af seks drivkræfter for vækst og udvikling i hele landet. Strategien beskriver også 12 af de 14 styrkepositioner og spirende områder, hvor der kan iværksættes offentligt finansierede klyngeindsatser. Strategien fokuserer på, at virksomheder i hele landet får styrket deres konkurrencekraft gennem innovation og især ved at styrke SMV'ernes innovationskultur og -kapacitet samt ved at fremme innovationssamarbejde. Klyngerne skal ifølge strategien være katalysatorer for denne innovation, udvikling og vækst ved at samle hele økosystemer og være bindeled til bl.a. videninstitutioner og andre aktører. Dette afsæt er uændret ift. de eksisterende klyngebevillinger under Innovationskraft, der finansierer klyngeaktiviteter i 2021 og 2022.

Uddannelses- og forskningsministerens udpegning af en ny klyngeorganisation kan kun ske inden for rammerne af bestyrelsens igangværende strategi frem til udgangen af 2023, dvs. inden for det maritime erhverv og logistik som en samlet styrkeposition: Søtransport, end-to-end-logistikløsninger på tværs af land, vand og i luften og relaterede gods- og persontransportområder. Danmarks Erhvervsfremmebestyrelse drøftede konkursen og styrkepositionen i juni 2022 og noterede sig, at der vil være lejlighed til at drøfte styrkepositionen i forbindelse med udarbejdelsen af bestyrelsens næste strategi gældende fra 2024 og frem.

Baggrund, indhold og målgruppe

Danmarks Erhvervsfremmebestyrelse og Uddannelses og Forskningsministeriet (UFM) har hver især forpligtet sig til at støtte klyngerne med 80 mio. kr. årligt i

ERHVERVSSTYRELSENVejlsvøvej 29
8600 SilkeborgTlf. 35 29 17 00
CVR-nr 10 15 08 17
E-post deb@erst.dk
www.erst.dk**ERHVERVS MINISTERIET**

perioden 2021-2024. For 2021 og 2022 havde bestyrelsen bevilget i alt 13,5 mio. kr. til MARLOGs indsats for maritime erhverv og logistik.

En ny klyngeorganisation for maritime erhverv og logistik kan søge om midler til det strategiske og aktivitetsmæssige fokus i det eksisterende klyngeprogram ”Innovationskraft: Danske klynger for viden og erhverv 2021-2024”, som i fællesskab blev udmøntet af Danmarks Erhvervsfremmebestyrelse og UFS i 2020.

Kerneopgaven for en ny klynge vil derfor fortsat være at facilitere samarbejde om innovation for de danske virksomheder, herunder facilitere og gennemføre konkrete samarbejdsprojekter mhp. at udvikle nye produkter, processer mm. Som led heri kan der gennemføres aktiviteter som netværksskabelse, videndeling, matchmaking med danske og udenlandske aktører mv. på tværs af virksomheder, der har til formål at understøtte samarbejde om innovation.

Midlerne kan ikke gå til driftsstøtte, men kan i begrænset omfang finansiere nødvendige understøttende aktiviteter som fx administration, strategi- og organisationsudvikling, herunder opsøgende og formidlende netværksaktiviteter med henblik på at styrke virksomhedsdeltagelsen og innovationsaktiviteterne og ledelses- og sekretariatsarbejde i klyngeorganisationen.

Bestyrelsen godkendte på mødet den 21. juni 2022, at sekretariatet fortsætter samarbejdet med UFS om at afsøge mulighederne for en ny udpegning for maritime erhverv og logistik efter de samme grundlæggende præmisser som seneste udpegning. Der er på den baggrund afholdt sonderingsmøder med en række nøgleinteressenter på området, herunder en række videninstitutioner, brancheorganisationer samt regionale og lokale aktører.

Aktørerne udtrykker et ønske om en fremadrettet klyngeindsats inden for transport- og logistikområdet og har generelt tilkendegivet, at de er åbne over for at indgå i en proces frem mod en ny klyngeindsats på området – nogle mere end andre. Særligt melder de lokale erhvervsfremmeaktører om, at der er opbakning til at investere både økonomi og ressourcer i etableringen af en ny national klynge inden for gældende strategiperiode. De maritime uddannelsesinstitutioner er ligeledes positive. Flere brancheforeninger tilkendegiver, at de er positive for at medvirke i processen om at etablere en ny klynge på området, men forholder sig afventende vedrørende deres evt. yderligere engagement og opbakning blandt deres virksomhederne.

Det vurderes på grundlag af sonderingen blandt aktørerne, at der er grobund for at igangsætte en ny annoncering for maritime erhverv og logistik i den igangværende periode for klyngeindsatsen (2021-2024), såfremt uddannelses- og forskningsministeren beslutter at åbne for en udpegning af en ny klyngeorganisation på området.

I vurderingen er der lagt vægt på, at der med MARLOG's konkurs ikke længere er en aktør, der koordinerer innovationsrettede tilbud målrettet SMV'er inden for økosystemet maritime erhverv og logistik. Det gælder ikke mindst i forhold til øget digitalisering og den grønne omstilling, som er to centrale tematikker for at øge virksomhedernes innovationskraft inden for hele erhvervsområdet. Der

eksisterer i dag en række lokale, klynge lignende netværksorganisationer inden for maritime erhverv og logistik, der i mindre grad er koordinerede og sammenhængende. Der er blandt aktørerne i øvrigt bekymring for, at der uden en national klyngeindsats vil opstå knopskydninger i form af nye lokale og regionale klyngestrukturer, der ikke er forankret i en national ramme, hvilket vil modvirke forenklingen af erhvervsfremmesystemet. Endelig er der lagt vægt på, at en ny ansøgningsrunde på kort sigt kan understøtte en samling af relevante aktører på området om gennemførelsen af en ny national klyngeindsats, hvor der er mulighed for at tage ved lære af MARLOG's konkurs.

På mødet den 21. juni 2022 udtrykte bestyrelsen ønske om en uddybende redegørelse for årsagerne bag MARLOG's konkurs. Sekretariatet har derfor sammen med UFS anmodet kurator om en udvidet redegørelse. Redegørelsen vil indgå i forberedelsen af bestyrelsens grundlag for at træffe beslutning om at tildele midler til en ny klyngeorganisation på området.

I medfør af konkursloven har kurator udarbejdet en foreløbig redegørelse om de væsentligste årsager til konkursen. Den peger bl.a. på, at en vigtig årsag til konkursen var, at de involverede aktører besluttede sig for at videreføre igangværende projekter fra de tre fusionerede klyngeorganisationer i regi af MARLOG i stedet for at afslutte dem. I forbindelse med overdragelsen af projekterne blev der ikke foretaget en nærmere gennemgang af projekternes økonomi, der senere viste sig at være usund og i væsentlig grad indvirke negativt på organisationens likviditet. Det har siden været en udfordring for MARLOG at indhente den fornødne dokumentation for de afholdte aktiviteter, herunder lønopgørelser, time-regnskaber mm. og få et reelt billede af klyngeorganisationens økonomi.

På det foreliggende grundlag konstaterer kurator, at der ikke er tegn på svig eller uforsvarlig forretningsførelse, men undersøgelser om ledelsesansvar pågår fortsat og vil indgå som en del af kurators udvidede redegørelse.

På den baggrund vurderer sekretariatet, at Danmarks Erhvervsfremmebestyrelse kan iværksætte en ansøgningsrunde om nye midler, før den uddybende redegørelse foreligger, idet der ikke er indikationer på, at de gældende rammevilkår eller vurderingskriterier var afgørende for konkursen. Endvidere vurderer sekretariatet, at der via vurderingskriterierne bør være et øget fokus på, at en ny klynge er tydeligt forankret i virksomhedernes innovationsbehov inden for hele styrkepositionen, og at indsatsen involverer et tydeligt privat ejerskab og engagement, herunder også økonomisk. Endelig vurderes det væsentligt, at ansøgningsrunden udmøntes i en åben proces, hvor de drivende kræfter blandt aktørerne på området involverer alle relevante parter, og at en ny klynge baseres på et strategisk fokus, som er rettet mod SMV'er, og som er forankret hos lokale, regionale og nationale interessenter på området såvel som relevante videninstitutioner. I den forbindelse vil sekretariatet stille sig til rådighed for vejledning af potentielle ansøgere.

Lokale behov, muligheder og variationer

Klyngeorganisationens aktiviteter skal være tilgængelige for målgruppen på tværs af hele landet. Det er klyngens opgave at etablere denne tilgængelighed på en effektiv, overskuelig og relevant måde begrundet i målgruppens behov og geografiske fordeling.

Koordinering med øvrige indsatser

Der er en lang række forskellige aktører og virksomhedstilbud på innovationsområdet eller med snitflader til innovationsområdet, som klyngernes aktiviteter skal samtænkes med: Erhvervshusenes forretningsudviklingstilbud, universiteterne, GTS-institutterne, Innovationsfonden, de syv internationale innovationscentre, samt Beyond Beta-indsatsen, Danmarks Eksport- og Investeringsfond, udviklings- og demonstrationsprogrammer, private aktører mv. Ud over ovennævnte aktører skal ansøgerne, hvis relevant, redegøre for, hvordan der koordineres med de otte lokale erhvervsfyrtårne og Innovationsfondens Innomissions. Derudover bør indsatsen være komplementær til eller medføre fusion med eksisterende private initiativer såsom Shipping Lab, Green Ship of the Future, Maritime Research Alliance og Mærsk Mc-Kinney Møller Center for Zero Carbon Shipping.

Effekter

Indsatsen skal bidrage til at realisere bestyrelsens strategi og særligt området vedrørende innovation og danske styrkepositioner og fremtidens klynger.

Centrale kriterier

Der lægges op til, at der ifm. udpegning af en ny klynge for maritime erhverv og logistik tages udgangspunkt i de samme bedømmelseskriterier som i 2020 ifm. Innovationskraftsprogrammet for 2021-2024. For at tage højde for læringen af konkursen vurderes der at være behov at tilpasse de tidligere anvendte bedømmelseskriterier og pointvægtning, så en ny klyngeorganisation adresserer følgende hensyn:

1. En ny klyngeorganisation skal i højere grad favne hele styrkepositionen maritime erhverv og logistik på en samlet og integreret måde.
2. En ny klyngeorganisation skal i højere grad tilpasse sine kerneopgaver til at adressere tværgående udfordringer og udviklingspotentialer for den samlede styrkeposition, herunder særligt inden for grøn og digital omstilling.
3. En ny klyngeorganisation skal i højere grad involvere og engagere videninstitutioner i sin governance-model og i planlægningen og gennemførelsen af sine aktiviteter.
4. En ny klyngeorganisation skal i højere grad synliggøre og dokumentere sin forretningsmodel, herunder klyngeorganisationens likviditetsstyring og tilvejebringelse af privat medfinansiering.
5. En ny klyngeorganisation skal i højere grad vise, hvordan den opererer på et betryggende økonomisk grundlag som fx i form af garantistillelser eller forsvarlig egenkapital i relation til den ansøgte bevilling, herunder likviditet i relation til udbetaling af offentlige midler.
6. En ny klyngeorganisation skal i højere grad gennemføre aktiviteter tilrettelagt med tydelig forankring i SMV'ernes innovationsbehov.

For at sikre at en ny klyngeorganisation understøttes i henhold til ovenstående punkter med bl.a. større krav til partnerskab, privat engagement, økonomisk kapacitet og strategisk fokus foreslås en forøget vægtning af kriterierne ”Placering

i *økosystemet*” og *”Partnerkreds*”. Sekretariatet beder i den forbindelse om mandat til at indgå i nærmere dialog med UFS om at udfærdige de endelige kriterier og krav med udgangspunkt i punkterne ovenfor samt tabel 1. Sekretariatet vil aftale den endelige udformning af kriterierne med formanden under hensyntagen til evt. justeringsønsker fra uddannelses- og forskningsministeren.

Tabel 1. Centrale kriterier for udpegning og tildeling af midler til en ny klyngeorganisation for det maritime erhverv og logistik i 2020.

Pejlemærker for decentral erhvervsfremme	Vurderingskriterier
Placering i økosystemet	• Et klart defineret fagligt fokusområde og en tilstrækkelig bred målgruppe for sit virke inden for det pågældende erhvervs- og teknologiområde • Sin placering i innovations- og erhvervsfremmesystemet • Sammenhæng og samarbejde med relevante videninstitutioner og forsknings faglige og teknologiske miljøer, inden for det pågældende erhvervs- og teknologiområde • Sammenhæng og samarbejde med andre relevante klyngeorganisationer og øv rigt relevante aktører • Hvordan klyngeorganisationen konkret vil bidrage til sammenhæng i den offentlige erhvervs- og innovationsfremmeindsats for målgruppevirksomhederne, herunder henviser til og koordinere med relevante lokale, regionale og nationale erhvervs- og innovationsfremmeaktører og -ordninger, fx gennem forpligtende samarbejdsaftaler og henvisnings- og samarbejdsmodeller
Aktiviteters kvalitet og egnethed	• En klar og sammenhængende strategi med et mindre antal specifikke strategiske mål (fx KPI'er) rettet mod konkrete innovationsbehov og -udfordringer for virksomhederne inden for erhvervs- og teknologiområdet • Sit bidrag til at fremme produktivitet og konkurrenceevne via innovation i virksomhederne inden for erhvervs- og teknologiområdet. • Sit bidrag til særligt den grønne og digitale omstilling blandt målgruppevirksomhederne samt virksomhedernes innovation inden for klimavenlige, grønne og cirkulære løsninger • Sin indsats for at engagere en bred deltagerkreds af virksomheder på erhvervs- og teknologiområdet, der enten endnu ikke har innovationsaktiviteter eller alene innoverer ved egen kraft • Sin indsats for at tilrettelægge videnbaserede aktiviteter og opgavevaretagelse, der sikrer, at størstedelen af UFM's midler anvendes af videninstitutioner • Sin tilgang til at fremme internationalt samarbejde om innovation • Forhåndstilsagn fra virksomheder eller andre aktører om deltagelse i konkrete samarbejdsprojekter og andre af klyngeorganisationens aktiviteter • Eventuelle hidtidigt opnåede resultater i klyngeorganisationen, fx bred forankring og gennemslagskraft i målgruppen, gennemførte relevante aktiviteter for og samarbejder mellem virksomheder, videninstitutioner og andre aktører samt graden af privat medfinansiering og øvrig medfinansiering opnået til hidtidige projekter eller aktiviteter. • Sammenhæng med relevante nationale strategier
Organisering, kompetencer og kapacitet	• At klyngeorganisationen har en klar governance-struktur og organisering • Hvordan klyngeorganisationens bestyrelse er sammensat, og hvordan de rette kompetencer og erfaringer herved inddrages i den overordnede ledelse • Hvordan organiseringen fremmer koordinering og videndeling mellem klyngeorganisationens parter og eksternt i forhold til aktører i økosystemet • Hvordan klyngeorganisationen vil gøre klyngeindsatsen tilgængelig for relevante virksomheder, videninstitutioner og andre aktører i hele landet på en effektiv måde • Hvordan klyngeorganisationen arbejder med at professionalisere og udvikle sin drift, herunder optimere sin omkostningseffektivitet

Pejlemærker for decentral erhvervsfremme	Vurderingskriterier
	• Sin forretningsmodel, herunder tilgangen til løbende at sikre klyngeorganisationens likviditet og tilvejebringe privat medfinansiering • Hvordan klyngeorganisationen kan operere på et betryggende økonomisk grundlag, herunder fx har garantistillelse eller en forsvarlig egenkapital i relation til den ansøgte bevilling mv.
Partnerkreds	• At partnerkredsen bag klyngeorganisationen har aktiv deltagelse af relevante virksomheder, videninstitutioner, offentlige aktører, erhvervs- og brancheorganisationer og andre relevante aktører, og om der deltager relevante internationale partnere (herunder videninstitutioner) • Hvordan partnerkredsen konkret forpligter sig til at bidrage til at eksekvere klyngeorganisationens strategi • Hvordan partnerne bidrager med de fornødne kompetencer i forhold til de op stillede mål og opgaver for klyngeorganisationen • Hvordan partnerkredsen vil sikre, at relevante danske erhvervs- og arbejdstager organisationer, investorer, iværksætermiljøer, viden- og uddannelsesinstitutioner, fonde, myndigheder og andre offentlige aktører bliver inddraget i at tilrettelægge og gennemføre klyngeorganisationens aktiviteter. • Hvordan relevante internationale parter inddrages i aktiviteterne

Potentielle ansøgere

Der kan alene tildeles midler til én ansøger/klyngeorganisation for maritime erhverv og logistik. Ansøger skal i øvrigt være udpeget af uddannelses- og forskningsministeren, før bestyrelsen kan udmønte sine midler hertil.

Ansøger skal opfylde en række krav, som betyder, at ansøger:

- Skal være eller på vej til at blive en privat, selvstændig juridisk enhed med eget CVR-nummer, der arbejder på et almennyttigt grundlag.
- Skal godtgøre, at dens bestyrelse indeholder eller kommer til at indeholde repræsentanter for erhvervsliv og videninstitutioner på ledende niveau.
- Skal fremføre en konkret plan for opnåelse af guldcertificering efter European Cluster Excellence Initiative.

Kravene skal ikke nødvendigvis være opfyldt på ansøgningstidspunktet, men skal være opfyldt, når tilsagnet skal gives, dvs. evt. efter bestyrelsens behandling.

Økonomi

Indsatsen finansieres med op til 10 mio. kr. decentrale erhvervsfremmemidler i 2023. Der tages forbehold for kommende års finanslov. Det endelige beløb vil bl.a. afhænge af de modtagne ansøgningers kvalitet og budget.

Videre proces

Hvis Danmarks Erhvervsfremmebestyrelse godkender indstillingen, og uddannelses- og forskningsministeren beslutter at åbne for ansøgninger, åbnes der i samarbejde med UFS en annonceringsrunde hurtigst muligt og med forventet ansøgningsfrist i 1. kvartal 2023. Ansøgningerne forventes at kunne forelægges for bestyrelsen til beslutning på mødet den 28. april 2023.

Hvis bestyrelsen godkender indstillingen, vil erhvervsministeren blive orienteret om den forestående proces om ny ansøgningsrunde for det maritime erhverv og logistik.

UDGÅET